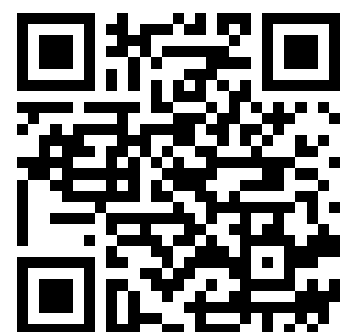

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

1873-1874

m

273

BIBLIOTHEEK KITLV

0065 8508

Overeenkomsten met inlandsche Indische vorsten.

GELEIDENDE BRIEF.

N°. 1.

's GRAVENHAGE, den 26sten Augustus 1873.

Ingevolge 's Konings magtiging heb ik de eer, ter voldoening aan het tweede lid van art. 44 van het Reglement op het beleid der Regering van Nederlandsch Indie, U Hoogedel Gestrenge te doen toekomen afschrift van:

1°. eene acte van bevestiging van de leenvorstin van Boni, BANRI AROE TIMOEROENG, eene door haar beëdigde, bezegelde en ondertekende verklaring, gedagteekend 15 Junij 1872, alsmede eene, den volgenden dag, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal met haar en den hadat van gemeld rijk gesloten suppletoire overeenkomst, tot aanvulling en wijziging van het op den 13den Februarij 1860 met den leenvorst en den hadat van dat rijk gesloten en nader goedgekeurd contract; en

2°. eene acte van bevestiging van MANAWARI, als herkozen vorst van Balangnipa (Mandhar), den 28sten Januarij dezes jaars, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal verleden, als ook eene op denzelfden dag, onder die nadere approbatie, door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden met MANAWARI en den hadat van gemeld rijk gesloten overeenkomst.

De in de eerste plaats overgelegde bescheiden zijn bij het besluit van den Gouverneur-Generaal van 1 December 1872, n°. 46, en de andere bij 's Landvoogds besluit van 23 Mei dezes jaars, n°. 18, goedgekeurd en bekrachtigd.

Een tweetal nota's van toelichting vergezelt deze stukken.

De Minister van Kolonien,

FRANSEN VAN DE PUTTE.

Aan

den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

Overeenkomsten met inlandsche Indische vorsten.

ACTE VAN BEVESTIGING VAN DE LEENVORSTIN VAN
BONI, MET BIJGEOEGDE VERKLARING EN
SUPPLETOIRE OVEREENKOMST.

N°. 2.

ACTE VAN VERBAND.

Ik, BANRI AROE TIMOEROENG, in de plaats van mijnen op den 28sten Maart 1871 overleden vader ACHMAT SINKARROE ROEKA AROE PALAKKA, door den hadat van het rijk van Boni, overeenkomstig de landsinstellingen, tot leenvorstin van dat rijk verkozen, verbind mij plegtig om, even als mijn voorganger:

1°. het Gouvernement van Nederlandsch Indie als mijnen opperheer en de door hetzelfde over mij gestelde magten als mijne overheid allen verschuldigten eerbied, gehoorzaamheid en hulp te bewijzen;

2°. de door mijnen voorganger in de op 13 Februarij 1860 en 12 Maart 1868 (1) met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement gesloten contracten, aangegane verplichtingen getrouw na te komen,

en

3°. den vrede met mijne naburen te handhaven.

Ten blijke waarvan ik, ter voldoening aan het bepaalde bij artikel zes en twintig, derde alinea, van eerstgemeld contract, op heden den vijftienden Junij des jaars 1800 twee en zeventig (overeenkomende met den achtsten der maand Rabioel achir van het jaar 1200 negen en tachtig der Mohammedaansche tijdrekening), deze acte van verbindtenis in handen van den Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, als vertegenwoordigende ten deze het Gouvernement van Nederlandsch Indie, plegtig beëdigd, en met mijn zegel en mijne handteekening bekrachtigd heb.

Aldus ten dage voorschreven te Boni gedaan, geteekend en bezworen door mij

BANRI AROE TIMOEROENG.

Ten overstaan van mij,

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) BAKKERS.

In tegenwoordigheid van ons,

(w. g.) J. BENSACH.

" " WINKELMAN.

" " DE VILLENEUVE.

" " HOFFMAN.

" " ROCHAT.

" " KRAAKMAN.

AFSCHRIFT.

ACTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal, in de plaats van den op den 28sten Maart 1871 overleden leenvorst van Boni (Gouvernement Celebes en onderhoorigheden), ACHMAT SINKARROE ROEKA AROE PALAKKA, overeenkomstig de instellingen des rijks, tot leenvorstin van dat rijk is verkozen de oudste dochter van den overleden vorst, met name BANRI AROE TIMOEROENG,

en aangezien BANRI AROE TIMOEROENG voornoemd, op heden den vijftienden Junij des jaars 1800 twee en zeventig (overeenkomende met den achtsten van de maand Rabioel achir van het jaar 1200 negen en tachtig der Mohammedaansche tijdrekening) in handen van mij, Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, plegtig heeft beëdigd, en te mijnen overstaan geteekend en bezegeld de schriftelijke verbindtenis, bedoeld in de derde alinea van artikel zes en twintig van het op den 13den Februarij 1860 tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en nu wijlen haren vader en den hadat van Boni gesloten contract,

zoo wordt voornoemde BANRI AROE TIMOEROENG bij deze door mij, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, in naam en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, plegtig bevestigd in hare waardigheid van leenvorstin van het rijk van Boni, ten blijke waarvan haar van deze acte, zoomede van de bovenbedoelde door haar aangegane schriftelijke verbindtenis, nadat die stukken zullen zijn voorzien van het bewijs van goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal, een exemplaar zal worden uitgereikt.

Aldus gedaan te Boni, ten dage en jare voorschreven.

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) BAKKERS.

In tegenwoordigheid van ons,

(w. g.) J. BENSACH.

" " WINKELMAN.

" " VILLENEUVE.

" " HOFFMAN.

" " ROCHAT.

" " KRAAKMAN.

De bovenstaande acten van verband en bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden, den eersten Decem-ber achttien honderd twee en zeventig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(w. g.) J. LOUDON.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) VAN HARENCARPEL.

(1) Zie de contracten van 1860 en 1868: gedrukte stukken Tweede Kamer, zitting 1860—1861. — LXXI, en 1869—1870. — 27.

Overeenkomsten met inlandsche Indische vorsten.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 3.

NOTA VAN TOELICHTING op de acte van bevestiging van BANRI AROE TIMOEROENG als leenvorstin van Boni en op het suppletoir contract den 16den Junij 1872 met H. H. en den hadat van Boni gesloten.

Werd den 12den Maart 1868 (1) met den leenvorst en hadat van Boni eene overeenkomst gesloten, waarbij in de zuidelijke grens van dat Rijk eene wijziging gebragt werd en ook de verdere grenzen van het leenvorstendom worden vastgesteld, van lieverlede bleek, dat er, behalve de grensscheiding, nog andere punten waren die regeling vereischten.

Toen nu den 28sten Maart jl. de leenvorst ACHMAT SINKARROE ROEBA overleden was en zijne oudste dochter J. BANRI AROE TIMOEROENG door den hadat tot zijn opvolgster verkozen werd, achtte het Gouvernement het tijdstip voor die regeling gunstig.

Daartoe een geheel nieuw contract te sluiten, waardoor het op den 13den Februarij 1860 (2) geslotene zou vervallen, achtte het Gouvernement echter niet wenschelijk.

De Regering gaf er de voorkeur aan om met H. H. en den hadat eene suppletoire overeenkomst tot aanvulling van de leemten in dat contract opgemerkt, te sluiten, zoodanig, dat dit laatste alleen in zoover zou komen te vervallen, als de eene of andere daarin voorkomende bepaling bij het in de suppletoire overeenkomst bepaalde mogt gewijzigd zijn.

Zoodanige overeenkomst is dan ook den 16den Junij 1872, nadat de leenvorstin zich overeenkomstig art. 26 van het contract van 13 Februarij 1860 tot de getrouwe nakoming van hetzelfde verbonden had, en daarna in hare wettigheid bevestigd was, met H. H. en den hadat van Boni gesloten.

AFSCHRIFT.

Aangezien het op den 13den Februarij 1860 tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den leenvorst van Boni, nu wijlen ACHMAT SINKARROE ROEKA AROE PALAKKA, benevens den hadat van dat rijk gesloten contract in vele opzichten niet meer voldoet aan de eischen van den tegenwoordigen tijd, zoo is, ingevolge het bepaalde bij art. dertig van dat contract, op heden den zestienden Junij 1800 twee en zeventig (overeenkomende met den negenden der maand Rabioul achir van het jaar 1209 negen en

tachtig der Mohammedaansche tijdrekening), onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, tusschen ons:

JOHANNIS ANTHONIUS BAKKERS, Ridder der Militaire Willemsorde vierde klasse en van den Nederlandschen Leeuw, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

en

de sedert opgetreden Leenvorstin van het rijk van Boni, BANRI AROE TIMOEROENG, benevens den hadat van dat rijk, namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, overeengekomen als volgt:

Artikel een.

De Leenvorstin en de hadat van Boni verbinden zich tot getrouwe nakoming van de volgende bepalingen tot wijziging en aanvulling van het in hoofde dezes vermeld contract van 13 Februarij 1860, als:

1°. artikel zes wordt aangevuld als volgt:

»Zij verbinden zich om al den grond binnen den omtrek van een paal rondom elke versterking, die het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen het rijk van Boni oprigt, in vollen eigendom aan hetzelfde te zullen afstaan, en voorts, om den grond beschikbaar te stellen, benodigd tot het graven op kosten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, van eene nieuwe bedding voor een gedeelte der Tangka-rivier.

»Het Gouvernement van Nederlandsch Indie verbindt zich daarentegen om, indien tot dit een of ander over particuliere eigendommen moet worden beschikt, deswege billijke schadevergoeding te verleenen.»

2°. Artikel tien wordt aangevuld met de volgende tusschen de woorden »scheepvaart» en »te» in te lasschen woorden: »en in het algemeen alle wettige en nuttige ondernemingen». Zoodat het voortaan gelezen wordt als volgt:

De leenvorstin en de hadat van Boni verbinden zich, het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart en in het algemeen alle wettige en nuttige ondernemingen te beschermen, geene verordeningen te maken door welke die zouden belemmerd worden en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen».

3°. Artikel negentien wordt toepasselijk verklaard ook op alle Oostersche vreemdelingen.

4°. In plaats van het bepaalde in de tweede zinsnede van art. 24 wordt gelezen het volgende:

»Europeanen en met hen gelijk gestelden, Oostersche

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, zitting 1869—1870, n°. 37.

(2) Idem, zitting 1860—1861, n° LXXI.

vreemdelingen, zoomede inlanders, te huis behoorende in landen onder regtstreeksch gezag staande van het Gouvernement van Nederlandsch Indie, en voorts allen, die de Christelijke Godsdienst belijden, worden, wanneer zij binnen het gebied van Boni eenig misdrijf plegen, aan het Gouvernement uitgelevord, om naar deszelfs wetten te worden teregt gesteld."

Artikel twee.

De leenvorstin en de hadat van Boni verbinden zich het volksonderwijs in hun rijk met de middelen onder hun bereik of te hunner beschikking gesteld, krachtdadig en naar hun beste vermogen te ondersteunen en te bevorderen.

Artikel drie.

De leenvorstin en de hadat van Boni verbinden zich, om in dat rijk de koepokinenting, wanneer daartoe gelegenheid bestaat, krachtdadig te bevorderen.

En opdat deze beloften ten allen tijde kunnen blijken, zoo is daarvan deze acte opgemaakt, met een heiligen eed op den Koran bevestigd en voorts met het zegel en de handteekening van de leenvorstin van Boni bekrachtigd.

Aldus gedaan, geteekend en bezworen te Watangpone in Boni, op dag en datum hierboven vermeld.

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) BAKKERS

De Leenvorstin van Boni,

TATIMA BANRI AROE TIMOEROENG.

De Tomarilalang of Rijksbestierder van Boni,

LA PADJOPPO DAENG MANGOTTONG
tevens Aroeng Oedjoeng.

De hadat van Boni:

Handteekening van LA MALONA AROETA.

" " AMBE BANDE DAENG MAKANANG
AROE TAMETTE ri attang.

Handteekening van LA BADA AROE PONTJENG.

" " J. MAKENG SOELEWATANG TIBODJONG.

" " LA MAMPA SOELÉWATANG TANETTE
ri awang.

" " LA GOELINRA SOELEWATANG MATJIGE.

" " LA GONDA, djemmatongang of hoofd-
zendeling.

Bovenstaande handteekeningen gesteld in onze tegenwoordigheid.

(w. g.) J. BENSCHACH.

" " WINKELMAN.

" " VILLENEUVE.

" " HOFFMAN.

" " ROCHAT.

" " KRAAKMAN.

De overeenkomst is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den eersten December achttien honderd twee en zeventig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie.

(w. g.) J. LOUDON.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) VAN HARÉNCARSPEL.

Voor eensluidende afschriften,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) H. SEMLER.

Voor eensluidende afschriften,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

HENNY.

Overeenkomsten met inlandsche Indische vorsten.

ACTE VAN BEVESTIGING VAN DEN VORST VAN
BALANGNIPA, MET OVEREENKOMST

N°. 4.

AFSCHRIFT.

ACTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in zijne langmoedigheid heeft goedgevonden op verzoek van den hadat van het rijk van Balangnipa (Mandhar) dat rijk schoon door het Gouvernement met kracht van wapenen veroverd, alsnog als een zelfstandig rijk te laten bestaan met den vroeger door MARADIA KAPÉ onttroonden, doch thans door den hadat overeenkomstig de instellingen des rijks wederom daartoe verkozen vorst MANAWARI als vorst.

En aangezien MANAWARI voornoemd, op heden den acht en twintigsten Januarij 1800 drie en zeventig overeenkomende met den negen en twintigsten Dsoe-l koedah 1200 negen en tachtig der Mohammedaansche tijdrekening met mij JOHANNES ANTHONIUS BAKKERS, ridder der Militaire Willems-orde vierde klasse en van den Nederlandschen Leeuw, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indie het contract heeft aangegaan, waaraan deze acte geannexeerd is, zoo wordt voornoemde MANAWARI bij deze door mij onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, in naam en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, plegtig bevestigd in zijne waardigheid van vorst van Balangnipa (Mandhar), ten blijke waarvan hem van deze acte zoomede van het bovenbedoelde door hem aangegaan contract, nadat die stukken zullen zijn voorzien van het bewijs van goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal, een exemplaar zal worden uitgereikt.

Aldus gedaan te Makassar, ten dage en jare voorschreven.

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) BAKKERS.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Secretaris voor de Inlandsche zaken,

(w. g.) A. LIGTVOET.

Deze Acte van bevestiging is goedgekeurd en bekrachtigd op heden, den drie en twintigsten Mei des jaars achttien honderd drie en zeventig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(w. g.) J. LOUDON.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) LEVYSSOHN NORMAN.

AFSCHRIFT.

Nademaal de hadat van het rijk van Balangnipa (Mandhar) en de door dat ligchaam tot vorst verkozen MARADIA KAPÉ, na de afzetting van den wettigen vorst MANAWARI, zich onwillig hebben betoond om te voldoen aan de verplichtingen bij art. 24 van het op 17 Augustus 1870 (1) door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met genoemden MANAWARI en den hadat van Balangnipa gesloten contract, in geval van overlijden of aftreding van den vorst, aan den hadat en den door dezen gekozen opvolger opgelegd.

Nademaal het rijk van Balangnipa dien ten gevolge door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de wapenen is ten onder gebracht en dus door het regt van overwinning het onbetwistbaar eigendom van dat Gouvernement geworden is.

Nademaal dit echter in zijne langmoedigheid goedgevonden heeft, op verzoek van den hadat van dat rijk, hetzelfde als zelfstandig rijk te laten voortbestaan.

En nademaal het wenschelijk voorgekomen is bij deze gelegenheid de verhouding tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den vorst en hadat van Balangnipa te regelen op den voet der laatste in dit gewest met inlandsche vorsten gesloten contracten, zoo is op heden den acht en twintigsten Januarij 1800 drie en zeventig (overeenkomende met den negen en twintigsten der maand Dsoe-l koedah 1200 negen en tachtig der Mahomedaansche tijdrekening), onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, tusschen ons, JOHANNES ANTHONIUS BAKKERS, ridder der Militaire Willemsorde vierde klasse en van den Nederlandschen Leeuw, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, en MANAWARI, vorst van Balangnipa en den hadat van genoemd rijk, gesloten de ondervolgende overeenkomst:

Artikel een.

De vorst en de hadat van Balangnipa (Mandhar) verklaren voor zich en hunne nakomelingen dat het rijk van Balangnipa (Mandhar) een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie en gevolgelyk staat onder de opperheerschappij van Nederland.

Artikel twee.

De vorst en de hadat van Balangnipa verklaren voor zich en hunne nakomelingen afstand te doen van alle gezag of meerderheid over de zes andere rijken van Mandhar, ten teeken waarvan de titel van hoofdvorst (maradia magoec) wordt afgeschafft.

Artikel drie.

De vorst en de hadat van Balangnipa (Mandhar) verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van vrede en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland

(1) Zie het contract van 17 Augustus 1870, gedrukte stukken Tweede Kamer, zitting 1871-1872. — 9.

en de vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders om op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement de hulp te verleen, welke in hun vermogen is, met menschen, wapenen en vaartuigen tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland.

Artikel vier.

De vorst en de hadat van Balangnipa (Mandhar) verbinden zich om geen brieven, geschenken, zendelingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie als de Nederlanders, en evenzoo geene brieven of geschenken aan te nemen, noch zendelingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden, zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich tevens niet te gedoogen dat die bestemming, aanneming of ontvangst van brieven, geschenken, zendelingen of gezanten door of namens hunne kinderen of aanverwanten plaats vinde.

Artikel vijf.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich om naar hun vermogen mede te werken tot de daarstelling ten koste van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement van alle versterkingen, gebouwen en magazijnen, welke het Nederlandsch-Indisch Gouvernement later noodig achten mogt binnen het land van Balangnipa op te rigten.

Artikel zes.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich om al den grond binnen den omtrek van een paal, rondom elke versterking, die het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen het land van Balangnipa oprigt, in vollen eigendom aan hetzelfde af te zullen staan.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbindt zich daarentegen om, indien tot dien afstand over bijzonder eigendom zou moeten worden beschikt, deswege billijke vergoeding te verleen.

Artikel zeven.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbindt zich geene versterkingen op te werpen, zonder voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en om zelfs die versterkingen, welke met die voorkennis mogten opgeworpen zijn, op de eerste aanzegging te slechten.

Artikel acht.

Wanneer het Nederlandsch-Indisch Gouvernement mogt goedvinden tegen deszelfs vijanden strijdmiddelen zoowel in manschappen als in oorlogsbehoeften en geschut het rijk van Balangnipa te doen doortrekken, of zendelingen naar die vijanden af te vaardigen, verbinden zich de vorst en de hadat alle gevorderde hulp en bijstand te bieden, en door hunne onderdanen te doen bieden, zoowel ten aanzien van het leveren van volk en vaartuigen als tot het geven van levensonderhoud, alles ten koste van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Artikel negen.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich, het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart en alle wettige en nuttige ondernemingen te beschermen, geene verordeningen te maken, door welke die zouden belemmerd worden, en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Artikel tien.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich om het volksonderwijs, zoo daartoe gelegenheid bestaat, krachtdadig en naar hun beste vermogen te ondersteunen en te bevorderen.

Artikel elf.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich de koepokinenting in Balangnipa naar hun beste vermogen te bevorderen.

Artikel twaalf.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Artikel dertien.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van hun rijk in nood mogten vervallen, te verleen bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen, en zich geene van hunne goederen toe te eigenen noch te gedoogen dat hunne ondergeschikten zich die toeëigenen.

Artikel veertien.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun rijk mogten aandrijven of aangebragt worden, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, of wel ten behoeve van de belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen bewaard worden.

Artikel vijftien.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich van het stranden of aanbrengen uit zee van schepen, vaartuigen of goederen onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Artikel zestien.

De vorst en de hadat van Balangnipa kunnen vorderen hulp- en bergloon; hetzelfde wordt naarmate van de moeite door den vorst en den hadat van Balangnipa begroot; de vorst geeft van deze begrooting onverwijld kennis aan den gouverneur aan Celebes en onderhoorigheden.

De belanghebbenden, die zich met deze begrooting mogten bezwaard gevoelen, kunnen de beslissing inroepen van den Gouverneur-Generaal, door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Artikel zeventien.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich in hun rijk niet te dulden menschenroof en den handel in menschen, noch in en uitvoer van slaven

Artikel achttien.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich de bevoegdheid om onder den grond te graven, en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na voorafgaand overleg en in overeenstemming dienaangaande met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid geregeld worden in het meeste voordeel van het rijk van Balangnipa, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden.

Artikel negentien.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich geene gronden te verhuren aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan met voorweten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opdat de huur, telkens wanneer zulks het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt noodig voorkomen, geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Gouvernement, maar in het meeste belang van het rijk van Balangnipa.

Artikel twintig.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich om aan Europeanen of andere Westersche of Oostersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van het rijk niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden. Handelaars echter kunnen in de havens van het

rijk van Balangnipa worden toegelaten en aldaar verblijf houden zonder die voorkennis en toestemming zoo lang zij de orde en rust niet verstoren.

Van hun gedurende meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens wordt door den vorst en den hadat van Balangnipa kennis gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Artikel een en twintig.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich aan allen, die zich met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, binnen hun rijk bevinden, te verlenen bescherming van personen en goederen.

Artikel twee en twintig.

Handelaren en vaartuigen van het rijk van Balangnipa moeten voeren de Nederlandsche vlag, en genieten in den handel op Java en in alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, al de regten die aan onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn toegekend, mits voorzien zijnde, voor Europeesch getuigde vaartuigen, van eenen zeebrief en voor inlandsch getuigde vaartuigen van eenen behoorlijken pas van het Nederlandsch-Indische Gouvernement of van den vorst van Balangnipa.

Artikel drie en twintig.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich, de Nederlandsch-Indische muntspecien, zoo als die door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden vastgesteld, steeds in het land van Balangnipa als gangbaar en wettig betaalmiddel toe te laten.

Artikel vier en twintig.

De vorst en de hadat van Balangnipa verbinden zich in het rijk niet toe te laten, personen, die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederland of deszelfs bezittingen daar buiten mogten verwijderd hebben, noch misdadigers of veroordeelden uit eenig gedeelte van Nederlandsch Indie ontvlugt; zoodanige personen worden bij ontdekking, dan wel op aanvraag van het Gouvernement uitgeleverd.

Artikel vijf en twintig.

Om alle twisten over het straffen van misdadigers te voorkomen, wordt uitdrukkelijk bepaald, dat elk misdadiger wordt gestraft volgens de wetten van het land, en op het land, waar hij zijne misdaad gepleegd heeft.

Europeanen en met hen gelijk gestelden, Oostersche vreemdelingen, zoomede de inlanders, te huis behoorende in landen onder regtstreeks gezag staande van het Gouvernement van Nederlandsch Indie en voor allen, die de Christelijke godsdienst belijden, worden, wanneer zij binnen het rijk van Balangnipa eenig misdrijf plegen, aan het Gouvernement uitgeleverd om naar deszelfs wetten te worden terecht gesteld.

Artikel zes en twintig.

Bij overlijden of aftreden van den vorst behoort de hadat daarvan onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De hadat geeft alsdan tevens kennis, wie, volgens de instellingen des lands, tot opvolger van den vorst gekozen is.

De gekozen vorst wordt door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, onder nadere goedkeuring van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement erkend, en is gehouden zich schriftelijk te verbinden tot de nakoming van de onderwerpelijke overeenkomst, alvorens door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te worden bevestigd.

Artikel zeven en twintig.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart, zich met het inwendig bestuur van het rijk van Balangnipa niet te zullen bemoeijen zoo lang deze overeenkomst door Balangnipa getrouw en stiptelijk wordt nagekomen.

Artikel acht en twintig.

Omtrent punten, bij dit contract niet voorzien en die nader blijken mogten regeling te behoeven, wordt voorts overeengekomen, dat partijen zich deswege in der minne zullen verstaan.

Artikel negen en twintig.

Dit contract vervangt alle vroegere overeenkomsten tusschen de voormalige Oost-Indische Compagnie of door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met het rijk van Balangnipa gesloten, voor zoover dezelve strijdig zijn met het bij dit contract overeengekomene.

En opdat het ten allen tijde blijke, dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en genoemde vorst benevens de hadat van Balangnipa zuiver meenen de opgemelde overeenkomst met alle opregtheid gestand te doen, zoo hebben zij dit contract met hun zegel en hunne handteekening bekrachtigd.

Aldus gedaan, geteekend en met een heiligen eed op den Koran gezworen te Makassar op dag en datum hierboven vermeld.

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) BAKKERS.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Secretaris voor de Inlandsche Zaken,

(w. g.) A. LIGTVOET.

De Vorst van Balangnipa,

(w. g.) (met een kruisje.)

Hieronder volgen de handteekeningen van de leden van den hadat van Balangnipa in het Makasaarsch en met een kruisje uitgedrukt.

In onze tegenwoordigheid,

De Adisistent-Resident en Magistraat,

(w. g.) VON BELOW.

De Kapitein der Maleijers,

(w. g.) (onleesbaar.)

De Kapitein der Makassaren,

(w. g.) DJAUHARIM.

De Controleur ter beschikking,

(w. g.) J. BENSACH.

De Kapitein der Wadjorezen,

(w. g.) (onleesbaar.)

De Kalief,

(w. g.) MOEHAMMAD ARASOL.

Deze overeenkomst is goedgekeurd en bekrachtigd op heden, den drie en twintigsten Mei des jaars achttienhonderd drie en zeventig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(w. g.) J. LOUDON.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) LEVYSSOHN NORMAN.

Voor eensluidende afschriften,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) H. SEMLER.

Voor eensluidende afschriften,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Koloniën,

HENNY.

Overeenkomsten met inlandsche Indische vorsten.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 5.

NOTA VAN TOELICHTING op het contract, den 28sten Januarij 1873 met MANAWARI, vorst van Balangnipa (Mandhar) en den hadat van dat rijk gesloten.

Het contract met MANAWARI, als vorst van Balangnipa, den 17den Augustus 1870 (1) gesloten, was in hoofdzaak gelijk aan dat, met andere Mandharsche rijken tot stand gekomen.

Den 19den Augustus 1870 aanvaardden MANAWARI en de hadat van Balangnipa de terugreis naar hun land.

Reeds na korten tijd werden ongunstige berigten van daár ontvangen.

MANAWARI's neef, MARADIA KAPÉ, die al jaren lang de oorzaak was geweest van gedurige verwickelingen in Balangnipa, had zich verscheidene regten aangematigd, die den vorst wettig toekwamen; had wederstand geboden toen MANAWARI trachtte daaraan met geweld een einde te maken: was vervolgens aanvallend tegen dien vorst opgetreden en had hem langzamerhand zoozeer in het naauw gebragt, dat niet alleen de bevolking, maar ook de hadat hem van lieverlede afviel en zich bij MARADIA KAPÉ aansloot.

Eindelijk en wel in het begin van Mei 1871, zag MANAWARI zich genoodzaakt naar Madjene de wijk te nemen; door welke handeling hij, volgens het oordeel van den hadat, afstand deed van de Regering.

Daar aan den hadat het regt niet kon betwist worden om, zoo hij een vorst niet langer voor de Regering geschikt achtte, hem af te zetten, werd door het Gouvernement in de vervallenverklaring van MANAWARI van den troon berust, onder voorwaarde echter, vooreerst, dat door den hadat zou worden voldaan aan de verpligting, bij art. 24 van het contract van 17 Augustus 1870 aan dit ligchaam opgelegd om, in geval van overlijden of aftreden van den vorst, daarvan kennis te geven aan den Gouverneur van Celebes, met opgaaf tevens van den overeenkomstig 'slands gebruiken tot opvolger verkozen persoon, en voorts, dat deze laatste, overeenkomstig het slot van genoemd artikel, zich schriftelijk tot de nakoming van bedoeld contract zou verbinden.

Noch de hadat, noch MARADIA KAPÉ, die door dat ligchaam in MANAWARI's plaats tot vorst verkozen was, waren echter genogen om aan die verpligtingen te voldoen, zoodat het Gouvernement, nadat alle aangewende pogingen om hon tot overreding daartoe te brengen, mislukt waren, eindelijk moest besluiten, hen met geweld tot nakoming van het contract te dwingen.

Vooraf werd hun nog een ultimatum gesteld, doch don daarbij gestelden termijn van veertien dagen lieten zij voorbijgaan zonder aan de billijke eischen van het Gouvernement te voldoen.

Den 18den October scheepte zich alstoen te Makassar de krijgsmagt in, die het wederspannige Balangnipa tot zijn plicht zou brengen.

Toen de troepen op 19 October aldaar aankwamen, nam MARADIA KAPÉ, na een kortstondigen wederstand, de vlugt naar het binnenland.

Ook daár onophoudelijk vervolgd, vlugtte hij, slechts van weinigen vergezeld, naar het Alfoersch gebied, waar de gesteldheid van het terrein in den heerschenden moesson, eene verdere vervolging onmogelijk maakte.

Ten laatste zag hij zich echter genoopt te luisteren naar

den raad, hem door verscheidene zijner aanverwanten gegeven, om zich aan het Gouvernement te onderwerpen.

Op 24 December 1872 gaf MARADIA KAPÉ zich te Balangnipa aan den aldaar aanwezigen ambtenaar over.

Het doel der expeditie was dus volkomen bereikt.

Door het regt van verovering was nu het rijk van Balangnipa geheel in de magt van het Gouvernement gevallen; doch de leden van den hadat verzochten dringend dat voor dit maal nog Balangnipa als zelfstandig rijk mogt blijven voortbestaan; met MANAWARI, dien zij in dat geval op den troon wenschten te herstellen, als vorst.

Het Gouvernement gaf aan dit verzoek gehoor.

MANAWARI kwam daarop met al de leden van den hadat te Makassar, waar deze laatsten zich op 28 Januarij, overeenkomstig het verlangen van het Gouvernement, in het openbaar verootmoedigden, en zich zoo te zamen, als ieder in het bijzonder verantwoordelijk stelden voor de handhaving van MANAWARI op den troon van Balangnipa (1)

Na afloop van deze plegtigheid werd met MANAWARI en den hadat een nieuw contract gesloten, terwijl eerstgenoemde weder als vorst van Balangnipa bevestigd werd.

De in het vorige contract (2) voorkomende bepaling, dat Europeanen en met hen gelijkgestelde Oostersche vreemdelingen en allen die de Christelijke godsdienst belijden, wanneer zij in Balangnipa eenig misdrijf plegen, volgens de wetten van het Gouvernement gestraft zullen worden, is in het nieuwe contract ook toepasselijk gemaakt op alle inlanders, te huis behoorende in landen onder regtstreeksch gezag van het Gouvernement staande.

Tevens is aan den vorst en den hadat de verpligting opgelegd om in hun rijk het volksonderwijs en de vaccine te bevorderen.

(1) Het ter zake door den hadat afgegeven document was van den volgende inhoud:

Wij . . . . . leden van den hadat van Balangnipa (Mandhar), erkennen nederig:

dat wij het op den 17den Augustus 1870 door onzen vorst MANAWARI gezamenlijk met ons, met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement gesloten contract grovelijk geschonden hebben, door, na hem onzen wetligen door het Gouvernement bevestigden vorst te hebben afgezet. MARADIA KAPÉ in zijne plaats tot vorst te verheffen, zonder eerst met opgaaf van den volgens 'slands instellingen tot opvolger van MANAWARI verkozen persoon van die afzetting kennis te geven aan den Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, zoo als bij art. 24 van gemeld contract is voorgeschreven, en door daarna MARADIA KAPÉ te stijven in zijn onwil om naar Makassar op te komen, ten einde, overeenkomstig het slot van dat artikel, zich schriftelijk te verbinden tot de nakoming van het bedoeld contract;

dat wij voor die handelingen verdienden gestraft te worden. ja, dat het Gouvernement het regt had het rijk van Balangnipa als een met de wapenen veroverd land onder zijn regtstreeksch beheer te nemen, en dat wij het dus als een groote gunst beschouwen, dat het Gouvernement niet alleen ons genade heeft geschonken, maar op ons verzoek ook het rijk van Balangnipa als zelfstandig rijk heeft laten bestaan.

Wij zweren, ons die gunst waardig te zullen maken, door van nu af aan het contract naar ons beste vermogen op te volgen en na te komen en stellen ons, zoowel te zamen, als ieder onzer in het bijzonder, verantwoordelijk voor de handhaving van den thans op nieuw door ons tot vorst gekozen MANAWARI, op den troon van Balangnipa.

Hieronder volgen de handteekeningen van de leden van den hadat van Balangnipa, enz.

(2) Het voor dien vorst bestemde exemplaar van dat contract is hem in 'der tijd niet konner worden uitgereikt, daar hij reeds voortvlugtig was.

(1) Gedrukte stukken Tweede Kamer, zitting 1871—1872, n°. 9.

